

הבה נעשה זאת יותר טוב

מא"ל י. זייד

הקבע 2-3 שלטים באיזור הדגל שיזכירו את הנהגים שהוסר ברו. מי יתן ולא נראה עוד דגלים קרועים על תרנים עקומים, או חיילים הממשיכים לנוע כאשר בסמוך אליהם מונף דגל הלאום.

בצד דגל הלאום יש לכל יחידה דגלים ונסים משלה, ומן הראוי שנקדיש גם להם תשומת-לב רבה יותר. ביחידות שאין דגל חשוב ביותר שיהיה.

עלינו לנצל כל אירוע ביחידה כמו מסדר, טקס, הופעה וכו' להצבת הדגל כשהוא שמור וניצב במרכז. את דגל היחידה ישא רק בעל-הדרגה ותיק ביחידה. הדבר אמור גם לגבי מצעד יום העצמאות. את דגלי היחידות חייבים לשאת רס"רים או רס"לים מן היחידה, כמו במצעדים של השנים תשי"ה, תשי"ט ותש"כ. נושאי הדגל היו גאים על כך ולא חדלו מלספר על גודל החוויה. חוששני שמסירת דגל היחידה לחיילים שאינם מהיחידה מפחיתה הרבה מערכו.

משמעת, מבצעת, מנהלתית

נתקלתי במפקדים רבים הסבורים שיש להבדיל בין שני סוגי משמעת. אחדים מהקצינים מסבירים שבבית הספר לקצינים למדו להבחין בין שני הסוגים הנ"ל, וכן למדו שם את ערכה וחשיבותה הרבה יותר של משמעת מבצעת. אינני מתכוון להתפלמס כאן באריכות עם גישה זו. כי אני שולל אותה לחלוטין. טיין סבור שקיימת רק משמעת אחת, והיא, המשמעת הצבאית, וזאת עלינו להחדיר בחיילים ובמפקדים כאחד. ועוד — אל לנו לנסות לרכך אותה ולהסביר שמשמעת צבאית הנה בעצם המשך ישיר של המשמעת האזרחית הקיימת בכל חברה, אלא שבמסגרת הצבאית היא חמורה יותר. האמת היא שפעורה תהום בין דרישות הצבא לבין חיי האזרח, ואני סבור שעלינו להדגישה ולא לטשטשה.

רבים מהמפקדים נוטים להסביר פקודות מתוך גישה "שחייל מבין — מבצע טוב יותר". אולם תכופות הבחנתי שהמפקד

כאיוז מידה ממלאים אנו, המפקדים בצבא, את תפקידנו בהפיכת החייל לאיש צבא טוב ויעיל ועם זאת מחדירים בו גם ערכים לאזרחות טובה? במאמר זה אנסה לעמוד על מספר נושאים מחיי היום-יום של יחידות צה"ל, העשויים לענות על שאלה זו.

המתגייסים הצעירים אמנם באים לצבא מתוך רצון והכרה, אך נטעה באם נחשוב שהם מתנדבים. חוק שירות-חובה חדר לתודעת הציבור, וענין הגיוס הפך לדבר ה"מובן מאליו".

רוב המתגייסים הם חומר אנושי שניתן בהחלט להפכו לחיילים מעולים. הבחורים עצמם מעונינים לשרת שרות טוב ולסיים את הצבא בלי בעיות. עם זאת כדאי שנוכח היטב שהבחורים יודעים מעט מאוד על צה"ל, תולדותיו ומשימותיו, על תולדות המדינה ובעיותיה המרכזיות, על מלחמת הקומ"מיות, פעולות התגמול ומערכת סיני. דברים אלה אמורים גם לגבי בוגר בית-ספר תיכון. מחובתנו להקנות למתגייס, יחד עם הידיעות הצבאיות — ערכים נוספים, שבשום מקום אחר הוא לא יקבלם.

כבוד לדגל

חובתנו להחדיר יחס של כבוד לדבר הבולט בכל מתקן צבאי — הדגל.

"הביטו בדגל — זו המדינה", נאמר לבחורים בתחילת שירותם בצה"ל, "הביטו בו, בחורים נפלו כדי שיתנוסף כאן בגאון. מרגע זה דום תעמדו בכל פעם שיניפו או יורידו את הדגל"; נדאג שהדגל יונף כראוי ושלא יהיה קרוע או מלוכלך. בכל מחנה ובכל מאהל שדה נקבע תורן נאה ונניף דגל. אני מציע שבעת הנפת הדגל והורדתו תנתן שריקה במשורקית (בגלל חוסר חצוצרה) ונודא שכולם יעברו לדום, גם אלה העובדים במטבח סמוך או נוסעים ברכב. כדאי שבאחת משיחות המפקד יוסברו תולדות הדגל העברי, וההמנון העברי ומשמעותם לגבי היהודים בכל מקום. רצוי להציב במחנה

המזלזלים דוקא בעונש זה ומעדיפים מחבוש בפועל. מנסיוני אומר — זו שגיאה חמורה!

בטיחות באימונים

קורות תאונות, ודומה לנו שאין תאונה אחת דומה לחברתה. אך כאשר המקרה העצוב קורה ביחידה, יודעים החברה הקשרים בענין שאפשר היה למנוע זאת אילו בצעו כמה פעולות פשוטות הנהירות לכל ותיק.

ראשית — הוברר לי שהרבה קצינים צעירים אינם בקיאים בפקודות השונות העוסקות בבטיחות באימונים. אמנם הם תורגלו בכך בהיותם חניכים ושמעו את הוראות הבטיחות, אך לא נתאפשר להם ללמוד, וכונתי ללמוד ממש, את כל הפקודות הקיימות — ואולי אף לערוך שיחה כללית עליהן. ומי שיאמר לי „בסדר, אז הוא יקרא זאת לפני התרגיל...“ ובכן, כך אמנם עושים — אך נוהג זה נפסד ופוחת פתח לצרות. בדרך-כלל אין זמן לפני תרגיל וכל עיון הופך להיות חפז. תכופות אין אפשרות להעמיק „באפשרויות שונות העלולות להיווצר“ ומכך סובל המפקד חסר הנסיון באופן חמור.

לכן אני מציע שגם בקורס הקצינים וגם ביחידות יקיום מדי שלושה חודשים ערב-עיון בנושא הבטיחות באימונים. בערב זה יושם הדגש על הנקודות שלהלן:

- חזרה על כל כללי הבטיחות ושינונם.
- יובאו דוגמאות של מקרי אסון ביחידות צה"ל (סבורני שמה"ד יוכל לספק חומר).
- ינותחו 2-3 מקרים כדי למצוא את סיבתם (כמובן שיש לנתח אך את המקרים המתאימים ליחידה).
- לדעתי אפשר לציין סיבות מספר המשמשות גורם לתאונות: חפזון בהכנת התרגיל, וכתוצאה — יצירת מתח בשלבים הראשונים.

● הסתמכות על סידורי קשר שאינם אמינים דיים, כגון: תצפית עין, לוח זמנים, עשן וכד'.

● זלזול בכללי החזקת הנשק שנלמדו ע"י החייל.

● לעתים אין עורכים בדיקה כוללת של סידורי הבטיחות. לגבי הנקודה הראשונה קשה לשנות משהו. רבים המפקדים הרוצים להספיק עוד ועוד — הללו מקציבים זמן מועט להכנות, ועוד פחות זמן לבדיקת האנשים; ואז קורה ששוכחים ציוד וכשמגיעים לשטח מנסים לאלתר משהו; אז גם קורה שמישהו לא הבין דברים מסוימים ושוגה; ועוד דברים מסוג זה. אני סבור ששלב ההכנות חייב להיעשות לאט וביסודיות. למעשה יש להתיחס אליו כאל שלב לימודי של התרגיל. אם בהכנות יהיה הכל שפיר ויתנהל כמתוכנן — הרי התרגיל יבוצע במהירות ובסדר. אך כל נתחיל בתרגיל כל עוד משהו אינו ברור, או כל עוד צפוי שינוי בתכנית. כדאי תמיד לזכור שאם חלילה ייפגע מישהו, יופסק התרגיל ויתיחסו אליו כאל כשלון.

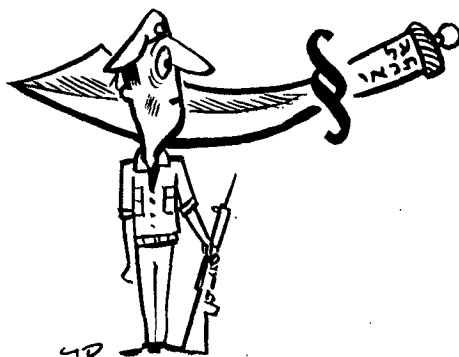
אשר לסידורי קשר שאינם אמינים, מפתיע עד כמה יכול קצין לקבוע שיטות שמראש אין סיכוי שתצלחנה. הנה, למשל, דוגמאות מספר:

- קבעו כסימן עיקרי הופעת חיילים על המדרון במרחק 800 מ'. ברור שהחיילים לא נראו בגלל הרקע שמאחוריהם.
- קבעו שעה בה מכונית המנהלה יכולה לנוע לתוך השטח.

המסביר עוסק יותר ב„הצדקת“ הפקודה מאשר בהבהרתה. הנה למשל: הצדעות. מסבירים שהצדעה הנה מחוה-נימוס לבעל דרגה, שזו צורה של אמירת שלום צבאית, וכו'. אך אין זה נכון! מצדיעים משום שזו פקודה. קבע מי שקבע שחייל יצדיע למפקדו, ועליו לבצע זאת כמו שהוא מבצע כל פקודה צבאית. אין טעם לנסות ולהסביר כל דבר לחיילים — משום שרק חיילים מנוסים וותיקים יודעים את הקשר הקיים בין קיום משמעת בבסיס הבאה לידי ביטוי בהופעה מסודרת, בהצדעה, בדיקנות בעבודה, בנקיון אישי, בנקיון הציוד, בציות למפקד ועוד כיו"ב, לבין משמעת במבצע וכוננות למבצע. הצדעה למפקדים ולמדריכים להוציא מן ה„סלנג“ את המושג „משמעת מנהלתית“ כיון שלמעשה יש כאן חיפוי מוסווה לחוסר משמעת. לא פעם שוחחנו על נושא זה ועל האמצעים להשגת משמעת טובה. בעצם, במי תלוי הדבר? התשובה פשוטה בתכלית: במפקד היחידה ובו בלבד. מפקד יחידה יכול להבטיח ללא כל קושי משמעת צבאית טובה בין אנשיו — ובאם אין כוון ביחידה, דתו, משמע שאין הוא שם לבו לכך, וכנראה שאינו מעוניין בזאת — פשוטו כמשמעו.

אפשר להבחין במצב הדברים מיד בכניסה לשער היחידה. כל הנסיונות לתלות את האשם בחוסר המשמעת, במשטרה הצבאית, ברס"ר או בחוסר משמעת אזרחית — הנם נמוקים שלא לענין. יעשה כל אחד את הדרוש ביחידתו-הוא — והענין עולה מיד לפסים הרצויים. זו הרגשה מצוינת למפקד היודע שאנשיו ממושמעים היטב, וכל תפקיד יבוצע כנדרש — בין שזה תפקיד נוח ורצוי, ובין שזה תפקיד קשה ולא נוח (בהזדמנות זו הייתי מציע לכל המפקדים הנוהגים ברכב להימנע מלאסוף טרמפיסטים שלבושם אינו מסודר, או שאינם ממושמעים ומנומסים. מנסיוני, אני יכול לציין שזו שיטה די יעילה).

וכסיכום לנושא זה אציע: האדירו את ערכו של גליון ההתנהגות, אל נמחר להכתימו. נסביר לחיילים שזו משימה לשמור על טוהר הגליון. כאשר חייל עובר עבירה, מן הראוי להדגיש שהנה בגלל מעשה-שטות הוא הכתים את גליונו. יש לשנן היטב לחיילים שהגליון ילוו אותם עוד הרבה שנים, גם במילואים — ויש יתרון רב לחייל שגליונו נקי מרעב.

אל תמהרו לשלוח חיילים לכלא או למעצר. המחבוש הישראלי אינו מן המרתיעים ביותר. עונש על-תנאי הוא הרבה יותר קשה, משום היותו איום מתמיד, ועם זה הנו בבחינת אתגר לבחור המעוניין לעמוד במבחן קשה מבלי להיכשל. עונש זה משפיע גם על חברים הרואים את הבחור בהתנהגותו המאופקת. לצערי נתקלתי במפקדים רבים

רבים המקומות במדינתנו הקשורים בהתרחשויות מענינות שכדאי לספרן לחיילים ובמיוחד בהתחשב בעובדה שהנם מחוסרי ידיעות בשטח זה. תחילה דוגמאות אחדות:

● מבין 130 בחורים שרובם בוגרי בתי-ספר תיכוניים או מקצועיים רק 15 ידעו לתאר אתרים וישובים דרומה לבאר-שבע. רק 10 הכירו את איזור יד-מרדכי ורק 8 הכירו את איזור צומת האלה. האחרים לא ידעו ממש כלום על תולדות המקום. על הגבול, על נקודות-ישוב וכו'.

● לחיילים ששרתו במחנות „בן עמי“ ו„שרגא“ לא היה מושג על שם מי קרויים המחנות. חיילים מגולני ששהו בדרום לא ידעו על מבצעי החטיבה באיזור רפיח הסמוך, בקרבות מלחמת הקוממיות. הם גם לא ידעו כי בקרבות אלה קיבל אחד מחיילי החטיבה „אות הגבורה“. למ"כ בנח"ל ששרת בקיבוץ יפתח לא היה שום מושג על שם מי „יפתח“.

מה חובתנו לעשות בשטח זה?

הבה נציץ לאיזור הסמוך למחנה, נלמד את הדברים הקשורים בסביבה, נכין תקציר — ונתחיל בסיורי לימוד. וזאת כדאי שנזכור: החייל אינו מגלה ענין בדברים הרחוקים מן העין או השייכים לתקופות רחוקות. אך אפשר להחדיר בו ענין לתקופה מסוימת באמצעות הסבר על אירוע מקומי. הנה דוגמא: הבסיס — מחנה צריפין. נגיש ברגל לבנין הרוס של מפקדת חסאן סלמה ונתאר את הפשיטה על המקום. כרקע לקרב זה אפשר להסביר יפה את המצב בחודשי החורף של שנת תש"ח באיזור שבין ת"א-ירושלים. מצריפין אפשר לגשת לבית הקרן הקיימת שליד צומת בית-דגון, כדי לתאר את הקרבות המרים שנתחוללו במקום, או להתקרב למשטרת לוד ושם לסקור את קרבות מבצע דני (יש להיזהר מלעסוק בתיאורים אופרטיביים המתאימים למפקדים. לפני החיילים יש לתאר קרבות וכן התנהגות הלוחמים בכיתות ובמחלקות). דברים דומים אפשר לומר לגבי בסיסים שונים במרכז הארץ, בצפונה ובדרומה. המטרה בדברים אלה צריכה להיות צנועה: לנטוע בחייל קשר ושייכות למקום. כמובן שרצוי לערוך טיולים המלווים בהסבר גם באזורים רחוקים, אך תחילה שיכיר היטב את הקטע הקרוב לו. בכל מקום בו שוהה יחידה חובתנו לקיים הסבר על האיזור. יותר מזה — לאחר מכן צריך לשאול בהזדמנויות שונות את הבחורים על הידוע להם (במיוחד ליד הגבול).

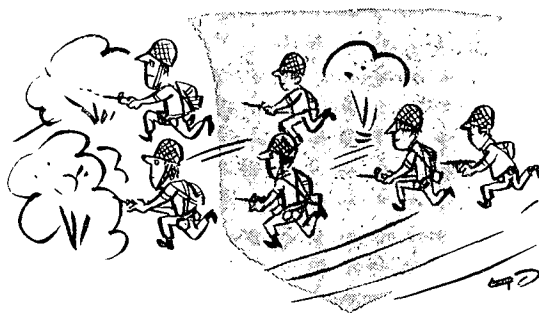
הדרך החביבה ביותר להקנית ידע בנושא זה — באמצעות חידונים. בשיטה זו ניתן לקיים הסברים קצרים ומעניינים על מקומות, אירועים, תאריכים, ואפילו לשלב פסוקי תנ"ך. תמיד כדאי לקרוא פסוקי תנ"ך שבהם מוזכר המקום שעליו מדובר או בו אנו נמצאים (אגב, הכנת חידון הנו ענין פשוט ושאינו גוזל זמן רב. הנסיון בשיטה זו משיב רצון. הנני ממליץ שהממונים על ההסברה בצה"ל יעודדו ויפתחו את שיטת החידונים).

ועוד הצעה העשויה לתרום לידיעת חיילינו על מבצעי מלחמת הקוממיות, פעולות התגמול ומערכת סיני.

יש לנו, תודה לאל, מחנות גדולים ובתוכם כבישים, צמתים, בתי תרבות, כיכרות וכדומה.

קרה שהתרגיל לא הסתיים והחבריה המסתערים לא הסתכלו בשעון. במכונית שמעו יריות, אך חשבו שהן נורו לכיוון אחר.

● קבעו רימון-עשן כאות להפסקת אש. אך בתרגיל נזרקו

כמה פעמים רימוני-עשן כמיסוך (עשן כל הרימונים היה מאותו צבע).

מפקדים ותיקים יודעים שבכל שטח צריך לעמוד רגע, להעריך את האפשרויות ולקבוע סידורי-קשר התואמים לתנאי המקום. פעולה זו מחייבת מחשבה וניתוח יסודי של התרגיל ושל האמצעים. חובה לעשות זאת — כי בלי סידורי-קשר פשוטים וטובים מסוכן לערוך אפילו תרגיל כיתתי. לפעמים הכרחי לקחת נשק שאיננו ממלא תפקיד בתרגיל בשביל סימני-קשר, כגון מרגמה 52 מ"מ עם פצצות עשן ליום, ותאורה ללילה.

בכלל, כדאי מאוד לעמוד בנקודה גבוהה יחד עם כל מפקדי המשנה ולערוך תדריך של 5 דקות על האפשרויות השונות. בתדריך זה ייבדקו כל סידורי הבטיחות וכן ייקבעו הפעולות למקרה הצורך. תדריך כזה גם מעורר בכולם את הרצון להיות דבק בפקודות ולהבטיח שהתרגיל יסתיים בהצלחה. (צריך להפסיק בשיטות שהוראות הבטיחות ניתנה כבדרך אגב אחרי הסברת מהלך התרגיל).

ואחרון אחרון חביב — ענין החזקה נכונה של הנשק צריכה להפוך להרגל אוטומטי עוד בבסיס. יש להקפיד היטב ובמיוחד בתרגיל היבש לשנן לכל החיילים: „כל אחד אחראי לקנה של נשק, ודואג שהוא יירה רק קדימה ולא יפגע בחבריו. אין להביט לצדדים ואין להסיט נשק. הוא הדין כאשר לזריקת רימונים. אם כל אחד ידאג שהוא עצמו יהיה בסדר — כולם יהיו בסדר“.

ומילה אחת המופנית למפקדים בכירים. בא מפקד לביקור וכמובן שישנן הערות בקשר לצד הטקטי של התרגיל. וכאן — אנא, ותרו על הטקטיקה, משום שעריכת שינויים עלולה לגרום לאי-הבנות אצל בחורים שונים ובכך טמונה סכנה. הדבר גרוע ומדכא כאשר מישוהו נפגע בתרגיל, ולעומת זאת קיימת הרגשה נפלאה כאשר הענין מצליח יפה. בדינו הדבר.

ידיעת הארץ או הכרת הסביבה

כדי לאהוב משהו יש תחילה להכירו. עד כמה שידוע לי אין סיכוי שנצליח לערוך סיורים רבים לידיעת הארץ לחיילים. אך אפשר גם אפשר לקרב את החייל לסביבה הקרובה לו, ולגרום לכך שהוא יכיר היטב מקומות מספר כולל האירועים החשובים שהתרחשו שם.

אשר לדרך הפרסומים. אני מציע להקצות חלק קבוע בפקודות השגרה ביחידה בו יפורסמו המקרים שקרו ביחידה. או שיש בהם לקח ליחידה. גם השלט עושה הרבה בתנאי שיוצב במקום נכון. שלטי חסכון במים יש להציב במקלחות וליד ברזים. נספחם כך שהחייל יחייך בהביטו בהם — אך יסגור חזק את הברז. (יסגור פעם ועוד פעם — והדבר ייהפך להרגל). בכלל, שלטים יכולים להיות מחנכים הרבה בתנאי שיהיו מוצלחים. כדאי שהשלט יהיה כתוב בשני צבעים: החלק העיקרי יהיה צו קצר ומודגש, כמו דחילק — סגור: לאחריו משפט או שניים שיבארו, כמו: „עשה טובה לישוב — הרי הנגב אינו רטוב!“ וכך יש לעשות בשטח המחנה בכל נושא ונושא.

הדרך השלישית, אולי היעילה והחשובה ביותר — תחרויות. כמובן שבכל תחרות יוקצבו פרסים של ממש. הנה למשל אפשר לערוך בכל יחידה תחרות למשך חודשי החורף בנושא „נהג זריר וחרוף“. כל נהג שלא יקבל תלוני, לא יגרום לתאונה ויטפל כראוי ברכבו משך 3—4 חודשים יזכה בציון מיוחד ובפרס. נסו ותיוכחו. הוא הדין בקשר לנושאי ציוד ומשק.

כאן אני מציע שמדי יום ישיב במסדר יערוך המפקד סיכום עדכני. בהזדמנות זו יעודד וינזוף, כדי להמריץ ולהגביר את המאמץ מצד כל האנשים (סיכומי המפקד בכל יום ישיב עשויים ליהפך לחלק חשוב בחיי כל יחידה. במידה שהסיכום ארוך — ייעשה בישיבה בצל. בסיכום זה יכול המפקד לציין הישגים של בודדים וקבוצות, אירועים שקרו בצה"ל וביחידה — וכן להודיע על התכניות לשבוע הקרוב).

מה בוער?

אין זמן. מתכוננים לדברים גדולים ויש המון מה לעשות. מרוב החפזון להשיג הישגים גדולים אנו מזניחים דברי שגרה קטנים. זו תמונה די רגילה לראות את המפקדים הבכירים עסוקים מאוד, ואילו החיילים אינם כה מוטרדים. למפקד אין זמן לטפל בדברים רבים, ואילו החייל מספיק הרבה.

אולי נעצור ונבדוק שמא אנו מחמיצים דברים די חשובים. הנה עוברים דרכנו הרבה בחורים, בשירות חובה ובשירות קבע — האם קיימנו חובתנו כלפיהם? „הרי האדם זה הנכס היקר של צה"ל“. מה למשל עושים אנו כדי להחדיר גאות יחידה? האם הסברנו את תולדות היחידה והישיגיה? האם לקחנו את דגל היחידה ופרטנו את כל המבצעים שלקחנו חלק בהם?

יכולנו, למשל, להזמין את רון פלר, איש גבעתי או אריה עצמוני, איש גולני, שהשתתפו במלחמת הקוממיות וזכו לקבל את „אות הגבורה“, ולבקשם לספר על מעשיהם לפני חיילי החטיבה (סבורני שהדרך הנכונה היא להקים בכל יחידה לוח כבוד ובו לרשום מעין היסטוריה, ולהסביר לחיילים את תוכנו. חוששני שמחוסר זמן אין אנו משוחחים מספיק עם חיילינו. או גרוע יותר אין אנו בודקים אותם די הצורך (אותם ואת ציודם) — פחות מדי בוחנים אנו את חיילינו — מהי רמת הידיעות שלהם וכיצד הם מבצעים דברים שלמדו. הבה נזכור: לרבים מהחיילים יש זמן, אפשר להטיל עליהם לעשות דברים

מדוע לא נקח ונקבע שם לכל כביש, מתקן או צומת. השם ייקבע על שם מבצע מסוים. נתלה שלטים וגם נציב לוח עליו נרשום בכמה משפטים את עיקרי המבצע. החיילים יעברו לידו, יעינינו — ואגב כך ילמדו דברים. הכנת השלטים והלוחות אינה כרוכה במאמצים מיוחדים, והתוצאות עשויות להיות טובות (אפשר שמות של מבצעים כמו: נחשון, יואב, חירם, דקל, עין וכו'. אפשר שמות של חטיבות, כמו: גבעתי, גולני, יפתח, הראל, עציני וכו'). כעזר רב למפקדים בהסברה ובהכנות אחרות יכולה לשמש חוברת שבתוכה ירוכזו על-ידי מפקדת קצין-חינוך ראשי העיניים הבאים:

- כל גיבורי ישראל שקיבלו אות-גבורה;
- כל הציונים לשבח שניתנו על-ידי הרמטכ"לים;
- שמות מבצעים — עם הסבר קצר;
- שמות חטיבות שפעלו במלחמת הקוממיות ובמערכת סיני יחד עם תמצית הפעולות (אם סודי — הרי להפיץ למפקדי-יחידות).

ועוד דברים מספר

האם עושים אנו מספיק כדי לחנך למניעת בזבוז? שמעת אישית דעתם של אנשי מילואים רבים ששרתו בנגב וראו כמויות מים הזורמים מברזים שהושארו פתוחים או שהתקל-קלו. וזאת בזמן שברדיו חוזרים ומשננים את הסיסמה „חבל על כל טיפה“.

אני סבור שאנו, המפקדים, יכולים לעשות הרבה להחדרת הרגלים לשמירה על ציוד, למניעת בזבוז, שריפות, תאונות-דרכים, ולפיתוח תחושת בטחון השדה.

כמובן שהדברים צריכים להיעשות עוד בבסיסי הקבע ובאופן שיטתי. אני ממליץ לעשות את העבודה בנושאים אלה בשלוש דרכים:

- הסברים קצרים בכל הזדמנות, אך בשיטת האירוע המקומי.
- פרסומים בפקודות-שגרה, פרסום בשלטים, דברי מפקד במסדרים וכו'.
- תחרויות הנמשכות חודשים מספר ושלוקחים בהן חלק בודדים וקבוצות.

אנסה לפרט דברי בהשתמשי בדוגמאות. לגבי ההסברים, אין סיכוי שנצליח ל„תפוס“ את החיילים על-ידי שימוש בסיסמאות נדושות של „חסוך כדי להגביר כוח צה"ל“ וכו'. לעומת זאת, התברר שהחברה מגלים ענין במקרה מסוים שקרה לאחד משלנו, או למישהו במקום אחר הידוע להם. סיפור פשוט שחייל מבסיס סמוך גרם לשריפת אוהל כתוצאה מהדלקת נר וכל ציודו וכן נשקו נשרפו ושני חבריו נכוו — חודר עמוק יותר להכרה, וימנע הדלקת אש במקומות אסורים למשך זמן-מה.

דוגמאות כאלו רצוי להביא על כל נושא חיוני ולספרן כבדרך-אגב בערבי מפקד, בהפסקה של שיעור ועוד. ברור שיש לשאול את החיילים כיצד צריך היה לנהוג במקרה הנדון ובמקרים דומים ושונים.

אני מציע בזאת לפעול בשני מישורים:

◆ לימוד בבתי-ספר ובקורסים.

◆ דיונים בין מפקדי יחידות.

לימוד בבתי-הספר ובקורסים

לדעתי יש מקום לשבץ בתכניות כל הקורסים למפקדים —
[החל במ"כים וגמור בפר"מ ללא שום יוצא מן הכלל] —
סדרת דיונים וסימפוזיונים על הנושאים הבאים:

● האם ניתן לשפר את המשמעת בצה"ל?

● האם אפשר למנוע תאונות בשעת אימונים?

● האם יכול מפקד זוטא להכשיר חיילים טובים מבלי
שיצטרך „לטרטר" ו„לקרוע"?

● האם אפשר למנוע נזק או אבדן ציוד?

ידוע לי שרבים המפקדים שיאמרו מיד שהכל תלוי במשמעת:
אך גם ידוע היטב על יחידות ממושטות ביותר בהן הצרות
לא מעטות. ולכן, בנוסף למשמעת טובה צריך גם ידע מקצועי
הבא תוך נסיון. תכופות מהווה חוסר הידע גורם מכשיל
בדרכם של קצינים טובים.

דיונים בין מפקדי יחידות

הצעתי היא: מדי 6 חודשים תפגשנה קבוצות בנות 25—30
איש — מפקדי יחידות העוסקים בנושאים דומים. במפגשים
אלה ינותחו מקרים, אירועים ותקלות שקרו לאחרונה ביחידותיהם ובצה"ל בכלל.

בפורום כזה ישתתפו קצינים בעלי אותה דרגה והדברים
ייאמרו בחופשיות ובאובייקטיביות. כאן גם המקום להעברת
נסיון ממפקדים ותיקים לחדשים, וכאן גם המקום להעלאת
בעיות המעיקות על יחידה זו או אחרת. חסרונה של במה כזו
למפגש ולויכוח מורגש מאוד ותקוותי שאכן תקום.

ולסיום: מטרת הדברים לעורר מחשבה וכתובתם. — הזמנה
לויכוח מעל דפי במה זו.

ב„זמנם החופשי". אפשר, למשל, להורות לחיילים להתכונן
למבחנים בנשק, בטופוגרפיה, בעזרה ראשונה, בנושאים הקשורים
במקצוע טכני — והכל בזמן החופשי. ישארו בערכים
ובשבתות במחנה וילמדו. אנחנו רק נארגן בוחן יסודי ונקבע
מי עבר ומי נכשל.

אני סבור שרצוי להקנות ידע על מלחמת הקוממיות. אפשר
להטיל על החיילים (בעיקר במפקדות) להתכונן לפי ספרים
למבחן מבצעים שונים, אירועים, תקופות וכדומה. ידוע אני
שכמעט ואין עושים זאת. מה שחסר לנו מאוד זו שגרת
עבודה. השגרה תחייב, למשל, שביום שישי אין המפקד
והמטה עובדים, אלא רק בודקים, עורכים מסדר, משוחחים
עם החיילים וכדומה. השגרה תחייב שפעמיים בשבוע יערכו
תרגילי סדר לחיילים ואימון גופני למפקדים, וכן שפעם בשבוע
תקויים שיחת מפקד, וכו'. אך צריך לקבוע שאין סוטים
משגרה זו... אלא במקרים יוצאים מן הכלל.

★

שגרת-עבודה המתוכננת כראוי תאפשר לנו לטפל טוב יותר
באנשים שלנו, לבקר בבתיהם, לדאוג לקידום או לפחות
לשמור על רמתם. חוסר שגרה גורם להזנחות ולצרות. השגרה
הטובה תאפשר לדאוג למשמעת טובה ביחידה (נקפיד שממלאי
התפקידים כמו סמל תורן, קצין תורן וכו' — שהם חיילים
בשירות חובה, ימלאו תפקידם היטב). שגרת העבודה תסייע
לנו לתכנן השתלמויות למפקדים, לבדוק תרגילי אש וכדומה.
הבעיה היא כמובן איך עושים זאת. אין לומדים על כך
בקורסים. זהו נכס הנרכש עם הזמן ועלידי נסיון.

★

אך נראה לי שאין עושים מספיק כדי להפיק לקחים בכל
הנושאים „הפעוטים" שהזכרתי. לדוגמא:
מפקדים שרכשו נסיון ביחידות עוברים לתפקידים אחרים
ונסיונם הרב מתבזבז. בקורסים ובהשתלמויות כמעט ואין
מטפלים בזאת. התוצאה היא כמובן שכל אחד לומד „על
בשרו" ולעתים עולה הדבר לצה"ל בנזקים לציוד ובקרבת
בנפש.